Den russiske krigsfangen, Abo

Artikkelen fra Thora Kåsan har vært trykket i Jul i Bardu og Målselvdalen

På ei låvebru i Målselv med blikket mot Mekka.

Under siste verdenskrig var det flere leirer for russiske krigsfanger i Troms. Fra en leir i Malangen prøvde noen av fangene å rømme for å komme seg over til Sverige. Mens en av fangene sov, stjal de andre proviant og utstyr og forlot sin sovende venn i fjellet - et sted i Målselv.

I dagevis streifet den unge russeren alene rundt i ødemarka, til min far, på en av sine mange fisketurer, fant en forkommen skapning ved en fjellbekk der han lå og snurret sitt bønnekjede. Ungdommen hadde levd på gras og røtter og var avkreftet og syk. Synet var begynt å svikte på grunn av vitamin-mangel. Selv om det var risikabelt, tok min far unggutten med til gården Bjørkli i Takelvdal. Det var risika¬belt på mange vis. Gården lå ikke langt fra en tysk leir, og det ble også derfra lett etter rømlinge¬ne. Skolestua i bestemors hus var inntatt av tyske og østeriske offiserer, og til Bjørkli kom det i den tiden mange til gårds, både venn og fiende. Far viste unggutten inn i vedskjulet. Der sto dunker med gammel levertran, gul og harsk og med grakse og malingsrester rundt kannekantene. Russeren satte trank¬anna for munnen og drakk begjærlig. Synet ble redda, og unggutten ble tatt inn i bestemors hus der han fikk mat og rene klær. Bak bestemors kjøkkendør festet tyske offiserer

I utkanten av innmarka på Bjørkli, godt skjult, hadde min far og min onkel laget en liten gamme med ovn, sengeplass og et lite vindu. I påkommende tilfelle….. Den vennlige russiske unggutten ble gitt husrom i gammen. Der sov han, og der levde han, og kun et fåtall av min mors store familie - og ingen av naboene - visste om det nye familie¬medlemmet. Med ansiktet vendt mot Mekka ba muslimen til sin Gud 5 ganger om dagen. Hans høyeste ønske var at han måtte få se sin elskede mor igjen, et sted langt bak Uralfjellene. I uker og måneder og år bodde unggutten i den lille gammen. Om kvelden kom han til gårds, og med et signal på bestemors kjøkkenvindu varslet han sin ankomst. Hvis tyskerne var ute og ingen nordmenn - utenom den nærmeste familien, var inne - kunne krigsfangen komme inn på bestemors kjøkken. Det oppsto et inderlig vennskapsforhold mellom min gamle bestemor og den hjelp¬somme og beskjedne mannen med det gamle ansiktet og de sørgmodige øynene. I min far - og i min mors brødre - fant muslimen venner og fortrolige, og i samvær med et lite barn, lille meg, fikk russeren glans i øynene og ømme hender. Han forgudet meg, og jeg elsket ham, som bare et lite barn kan elske.

Jeg har bevart et minne der jeg står foran speilet på bestemors vanntøn¬ne. Den unge mannen grer mitt hår og danderer metervis med gule sløyfebånd i

det mørke håret. Ingen visste hvor båndene kom fra, og ingen spurte. De som var til stede i den gyldne stunden, glemte aldri den unge mannens og den lille jentas fryd. I fars klær var det merkelig nok ingen som la merke til at det befant seg en mann for mye på gården. Abo saget ved, hjalp til i høya, og på låvebrua bøyde han sitt ansikt mot Mekka mens han mumlet sine bønner på et språk ingen på Bjørkli hadde hørt og ingen forsto. Han ble som en av familien, men et livsfar¬lig medlem - hvis han skulle bli oppdaget. Jeg elsket ham, og han elsket meg, og når han ikke var der, spurte jeg etter ham. Også noen av de unge offiserene var betatt av lille meg, men de visste ikke at ”abo” ikke var barnespråk, men navnet på en russisk soldat. Lenge etter kapitulasjonen meldte far fra til lensmannen om at en ukjent person var observert i skogen.

Abo ble hentet, og det var ikke enkelt å skjule en tårevåt avskjed, en avskjed som måtte fortelle øvrigheta at dette dreide seg om noe mer enn overlevering av "en tilfeldig funnet russer". Russeren ble sendt sørover. Han skrev brev til min bestemor, til min onkel og til min far med varme og inderlige hilsener til veslejenta med det mørke håret. For hvert brev ble norsken bedre og bokstavene mer leselige. Det tar tid å lære et nytt tale- og tegnspråk! Sammen med andre krigsfanger hadde han fått husly og arbeids-oppgaver på en gård utenfor Drammen. Det han fryktet mest, skrev han, var å bli hjemsendt, for da visste han at han ville bli sendt til Sibir som takk for at han hadde "berget" livet. I det siste brevet til min far skriver han at han håper å kunne besøke oss på Bjørkli somme¬ren 1947. Det ble ikke slik, og det kom ikke flere brev fra ham.

I radionyhetene tidlig en junimorgen i 1947 meldtes det at en oppsamlingsleir for krigsfanger sto i flammer. Det var der vår Abo bodde! Noen av beboerne var berget levende ut, mens flere av mennene hadde kommet seg ut gjennom en loftsluke og sto på taket, ble det sagt. Noen hoppet i desperasjon rett i døden. Mine foreldre var som lammet. Abo. Om kvelden hørte vi navnene på de omkomne bli lest opp. Et av navnene blant de forulykkede var navnet på vår Abo Korassen. Vi sørget alle over ham, og i alle år har vi snakket om russeren som overlevde krigens grusomheter, men som møtte døden på en brutal måte i et fredsberuset Norge. Vi har sørget over at hans mor ikke kunne få vite at sønnen ble berget fra krigen, men at han dessverre aldri ville komme levende hjem. Den lille gammen fikk stå som et minne. Tidens tann fortærte den.

Et gulnet foto av vår døde venn og noen gamle brev ble gjemt som en kostelig skatt. Nå er det snart bare "veslejenta" igjen som har minner om fangen som ble forlatt ved en bekk i Målselvdalen en sommernatt for mer enn sytti år siden. Ingen vet hvor de andre rømlingene ble av. Det siste, for oss, kjente spor som finnes etter Abo K¬orassen er et bilde i lokalavisen der

han på taket av oppsamlingsleiren, venter på hjelp. Dessverre kom hjelpen senere enn pressefotografen.